

UNA GUERRA QUE ENCARA NO HO ÉS

Quan el «mal» ve d'Almansa

La suposada guerra de l'aigua entre terratinents manxecs i llauradors valencians és encara una llunyana possibilitat. Malgrat la demagògia utilitzada per alguns partits conservadors, l'element de discussió són els excedents i la zona afectada no seria la Ribera, sinó la conca del Vinalopó.

Josep Ramon Lluch

L'agricultura de regadiu va ser, fins fa alguns anys, el sector econòmic dominant al País Valencià i la taronja, l'única cosa presentable des de l'Estat espanyol de cara a Europa i la font de divises més important, fins que la indústria turística aconseguí atraure al litoral mediterrani 30 milions de visitants. L'horta i els camps de tarongers no haurien estat possibles sense aigua per regar-los, de manera que, més enllà de la iniciativa dels llauradors i de la seua capacitat de treball, l'aigua ha esdevingut el factor que ha determinat la transformació dels secans i de la muntanya en regadiu i, en conseqüència, la multiplicació de la producció i l'augment de les rendes agrícoles.

Malgrat l'extensió dels regadius, el País Valencià és, tothom ho sap, deficitari en aigua. La major part dels dolls superficials procedeixen de l'interior de la Península Ibèrica, de Castella, Andalusia o Aragó, a través dels tres principals rius que desemboquen entre Vinaròs i Oriola. On no hi ha rius els llauradors foraden la terra quatre-cents, cinc-cents o sis-cents metres fins que troben corrents d'aigua subterranis, al preu que siga i on n'hi haja, perquè el cas és tenir-ne, ja que l'aigua és, quasi més que la sang, vida.

Des de fa uns mesos, als greus problemes que afecten el camp valencià, especialment els preus baixíssims que els productes de l'horta tenen en origen, l'escassa cotització de les taronges en els mercats europeus i les

conseqüències negatives de la incorporació de l'Estat espanyol a la Comunitat Econòmica Europea s'ha unit el fantasma d'una guerra per l'aigua del Xúquer, una guerra entre el País Valencià i la comunitat de Castella-la Manxa (en realitat, els grans propietaris agrícoles de Conca i Albacete, que volen utilitzar l'aigua del Xúquer al seu pas per aquelles terres i incrementar en més de 50.000 hectàrees la superfície de regadiu). En aquest sentit, el govern autonòmic de Castella-la Manxa promouja un pla de transformació agrària en diverses províncies, basat en l'extensió del conreu de la dacsa en unes terres on fins ara només hi ha forment o civada en règim de cultiu extensiu i de guaret.

Josep Carles Genovés.

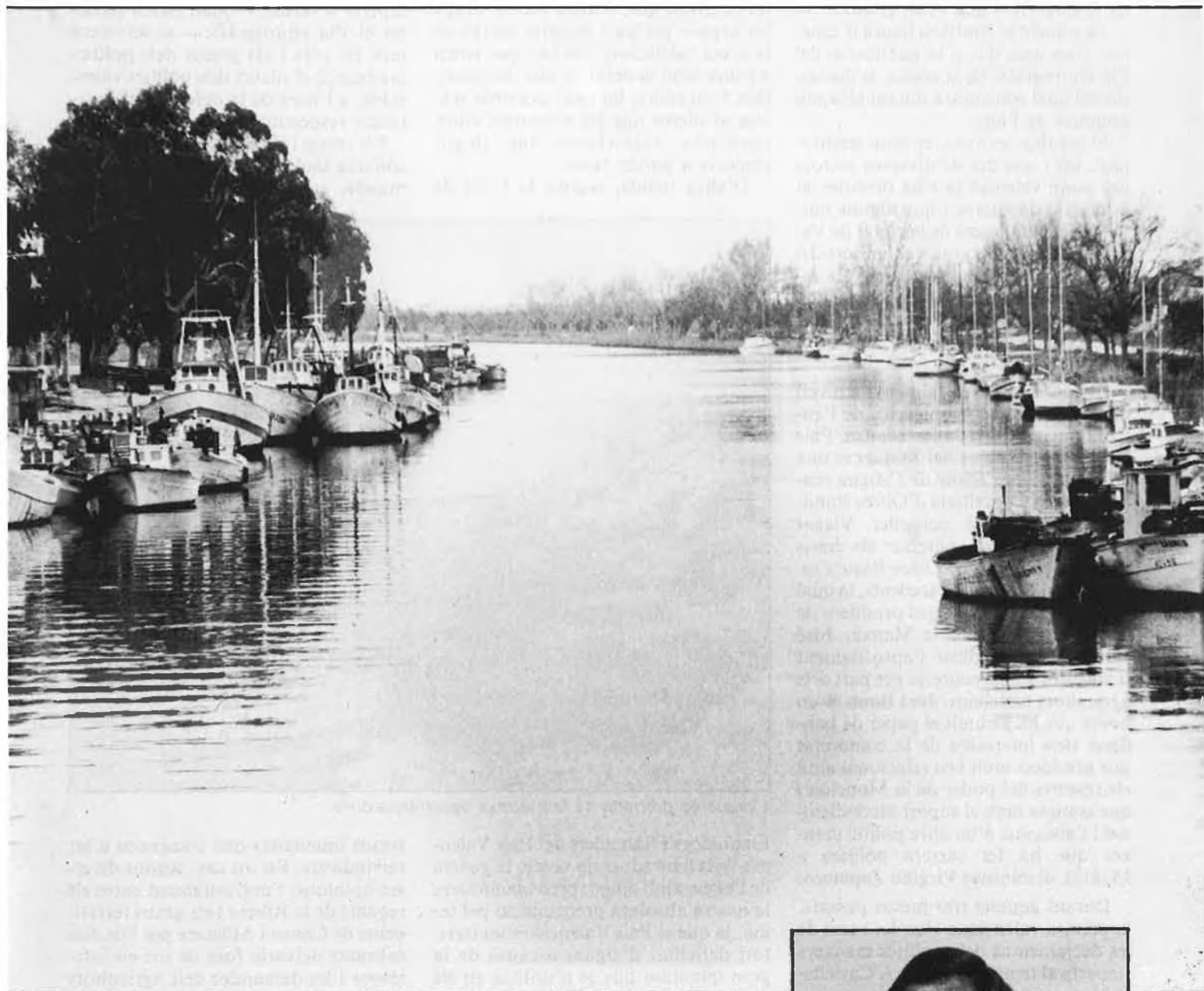
Cal pensar que per a l'explotació adequada d'una hectàrea de dacsa cal, aproximadament, uns 6.000 metres cúbics d'aigua a l'any, la qual cosa fa que —en cas que el projecte de l'administració autonòmica veïna tire endavant— el camp manxec absorbesca uns 360 milions de metres cúbics d'aigua del Xúquer. El riu, evidentment, no duu tanta aigua i, en conseqüència, ha sorgit el temor entre els llauradors de les Riberes per la possibilitat que la captació d'aigua pels agricultors de Conca i Albacete redueisca notablement el volum per al reg dels camps valencians i pose en perill el desenvolupament normal de l'agricultura valenciana.

El Xúquer llança aigua a la mar en la desembocadura de Cullera, això és cert, però aquesta situació es dona perquè a partir de la «pantanada» d'octubre de 1982 i la destrucció de la presa

de Tous, és impossible regular-ne el cabdal i acumular les aportacions de la tardor i de la primavera per a servir les demandes de l'estiu. D'altra banda, la Llei d'Aigües reconeix que l'aigua és un bé públic i que tenen dret a utilitzar-la —en funció d'uns drets adquirits històricament— els regants que tradicionalment han estat servint-se'n, és a dir, que els regants valencians de les Riberes del Xúquer poden estar tranquils perquè, sobre el paper, ningú no els pot tocar l'aigua que ara necessiten per als seus camps.

El problema real es planteja per la qüestió dels sobrants —teòrics sobrants— del Xúquer que són susceptibles de ser utilitzats per a usos agrícoles no tan sols pels agricultors valencians, sinó també pels castellanomanxecs. Aquesta és, precisament, la demanda que han llançat a tots els vents les autoritats veïnes i que ha desvetllat la inquietud de la gent de baix del port d'Almansa. En principi, però, la qüestió no hauria d'alçar cap polseguera, per bé que, de la mateixa manera que els regants valencians tenen uns drets històrics intocables sobre l'aigua del Xúquer, també és veritat que —en cas que hi hagués aigües sobreres— els agricultors manxecs tindrien també dret a concórrer amb els llauradors valencians per la utilització d'aquelles aigües. Cal repetir que l'única aigua en litigi és la hipotètica sobra, però ¿en sobra, realment? ¿Quanta? ¿De quina manera es repartirà aquesta aigua entre tots els demandants? ¿Qui haurà de repartir-la? ¿Amb quins criteris?

Segons Josep Carles Genovés, president de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer —l'organisme que determina la concessió de captacions d'aigua del riu i que és responsable de l'administració dels seus recursos—, la resposta a aquestes qüestions la donarà el Pla Hidrogràfic de la conca en el qual hi haurà registrat el volum d'aigua disponible, les èpoques de major i menor cabdal, com també totes

El port del Xúquer a la desembocadura. A la dreta, José Bono.

les sol·licituds d'ús de les comunitats autònomes afectades amb l'especificació de les prioritats. «En tot cas —assegura—, les demandes, en aquests moments, són superiors als recursos existents, ja que el Xúquer no només abasta els camps de les dues Riberes, sinó que també serveix el canal Xúquer-Túria, que desemboca en el Túria i que dona aigua a la ciutat de València, i els regadius de la comarca del Camp de Túria...» Això, pel que fa als usos actuals, ja que en espera hi ha d'altres demandes, com ara l'abastament d'aigua a la ciutat d'Albacete, a la ciutat de Sagunt i a tota l'àrea industrial del Camp de Morvedre —les quals no significarien uns volums importants— i, sobretot, els regadius de Conca i Albacete i els regadius del

Vinalopó per cobrir la sobreexplotació que pateixen els aquífers d'aquestes comarques del sud del país.

«La suma de totes aquestes demandes és bastant superior als recursos, almenys als recursos disponibles actualment, de manera que caldrà temperar les peticions d'aigua i racionalitzar el consum que se'n fa a hores d'ara...» Pel que fa a la possibilitat que s'encete una «guerra» entre els interessos dels llauradors del País Valencià i els de la Manxa, **Josep Carles Genovés** pensa que «perill a curt termini... crec que no n'hi ha. Ara, per evitar el perill a llarg terme, em pense que s'han de respectar escrupolosament els drets adquirits històricament pels regants valencians i, alhora, buscar alternatives per atendre les demandes —una

part, almenys— que s'han generat...».

La solució al conflicte haurà d'esperar, com hem dit, a la publicació del Pla Hidrogràfic de la conca, la discussió del qual començarà durant el segon semestre de l'any.

El conflicte existeix, en estat embrionari, tot i que des de diversos sectors del camp valencià ja s'ha desenterrat la destrala de guerra i que alguns mitjans de comunicació de la ciutat de València han fet un gran rebombori del tema, sense puntualitzar, però, la incidència real del problema i sense deixar ben clar que els drets dels regants valencians de les Riberes són intocables.

El punt de partida, almenys a nivell dels mitjans de comunicació, de l'enfrontament Castella-la Manxa/País Valencià per l'aigua del Xúquer és una crítica al *Llibre Blanc de l'Aigua* realitzat per la Conselleria d'Obres Públiques quan n'era conseller Vicent Llombart, que va aparèixer als diaris a finals de 1986. A *El Llibre Blanc* s'indica que el Xúquer té excedents, la qual cosa va ser aprofitada pel president de la Junta de Castella-la Manxa, **José Bono**, per reivindicar l'aprofitament d'aquestes aigües sobreres per part dels agricultors castellans. **José Bono** és un home que ha assumit el paper de banderer dels interessos de la comunitat que presideix molt ben relacionat amb els ressorts del poder de la Moncloa i que compta amb el suport incondicional i l'aixopluc d'un altre polític manxec que ha fet carrera política a Madrid, el ministre **Virgilio Zapatero**.

Durant aquests tres mesos passats, la premsa valenciana s'ha fet ressò de les declaracions dels polítics manxecs respecte al tema, com ara «A Castella-la Manxa no se li pot impedir que utilitze una aigua que és de tots» o «El manxec també té dret a utilitzar l'aigua, que és un bé públic i fins i tot ho necessita més que el valencià, perquè és més pobre...», realitzades pel president **Bono** i que alçaren immediatament tot un seguit de declaracions dels representants de les agrupacions de regants del Xúquer, en les quals es feia palesa la preocupació dels llauradors valencians pel tema. Alhora alguns partits polítics de la dreta, especialment Unió Valenciana, han aprofitat l'avenç i s'han presentant davant els mitjans de comunicació i davant els regants com a defensors dels drets dels valencians, en una maniobra fàcil i bastant similar a la campanya anticatalana per la defensa d'una suposada identitat dels valencians en perill. Aquest aprofitament del conflicte —

un conflicte que, d'altra banda, ningú no nega— per part de certs partits de la dreta valenciana que ben poc tenen a veure amb la defensa dels interessos dels llauradors, ha estat possible gràcies al silenci que les autoritats autonòmiques valencianes han tingut respecte a aquest tema.

D'altra banda, segons la Unió de

esperar a verure —quan estarà redactat el Pla Hidrogràfic— si serveixen més els crits i els gestos dels polítics manxecs o el silenci dels polítics valencians, a l'hora de la defensa dels interessos respectius...».

Els temes i els elements del conflicte són a la taula: poca aigua i molta demanda, uns drets històrics i uns inte-

L'aigua es prendria de la mateixa desembocadura.

Llauradors i Ramaders del País Valencià, «els llauradors no volem la guerra de l'aigua amb ningú, però manifestem la nostra absoluta preocupació pel tema, ja que el País Valencià és un territori deficitari d'aigua, a causa de la gran quantitat que se n'utilitza en les nostres conreus...».

Aquest sindicat ha eixit en defensa dels drets històrics dels regants valencians, ja que «són uns drets històrics intocables i que ningú no pot qüestionar... Podem considerar que la gent que viu en d'altres zones per on passa el Xúquer puga utilitzar l'aigua per a regar... però sempre que en sobre, perquè els drets sobre l'ús actual de l'aigua són inqüestionables...».

Quant a l'actuació de les autoritats autonòmiques valencianes en la defensa dels interessos valencians, el portaveu de la Unió de Llauradors i Ramaders considera que «en principi, en la mesura que la majoria de les qüestions no les controla directament el govern valencià, perquè no hi té competències, no considerem especialment negativa l'actuació de la Conselleria d'Agricultura. En tot cas, caldrà

ressos immediats que comencen a ser reivindicats. En tot cas, segons diverses opinions, l'enfrontament entre els regants de la Ribera i els grans terratinents de Conca i Albacete per l'ús dels sobrants deixaria fora de joc els interessos i les demandes dels agricultors valencians de les comarques de la conca del Vinalopó, els quals necessiten tenir accés a l'aigua del Xúquer per poder paralitzar l'esgotament dels aqüífers de la zona provocat pel conreu del raïm de taula.

Les demandes d'aquests agricultors serien cobertes, segons un pla bastant avançat que ha realitzat la Conselleria d'Obres Públiques, gràcies al transvasament d'aigua del Xúquer des de la mateixa desembocadura a Cullera a través d'una canalització que serviria també per a dur aigua a les Marines.

Aquest és, certament, el perill real que amenaça els interessos d'un sector del camp valencià que genera una gran quantitat de llocs de treball en aquestes comarques del sud del país i que produeix un raïm no afectat pels problemes dels excedents i amb un valor afegit molt elevat. □